

Nähtamatud kutsehaigused laastavad sadu elusid! Kas vaikime edasi või võtame midagi ette?

Eesti Vabariigis on juba alates 1994. aastast arutatud huvirühmade ja riiklikul tasandil tööst põhjustatud tervisekahjustuste kompenseerimiseks kindlustussüsteemi väljatöötamise teemadel.

Eesti Kutsehaigete Liidu (EKHL) hinnangul on tegemist olulise teemaga, esmajoones nii rahvatervise kui ka isiku põhiõiguste tagamise seisukohalt, sest tööga on seotud enamik rahvastikust ja eeskätt töö kaudu saab tekitada majandusele lisandväärtust.

Praeguseks on Eesti Vabariik ainus Euroopa Liidu liikmesriik, kellel puudub tööst põhjustatud tervisekahjustuste kindlustussüsteem. EKHL leiab, et kõnealuse kindlustussüsteemi olemasolu on üks selge heaoluühiskonna määratlemise kriteerium.

Ligi 30 aastat on nii tööandjatele kui ka töötajatele arusaamatu töökeskkonna ohuteguritest põhjustatud tervisekahjustuste õiguslik käsitus. Inimesed, kes on oma tervise kaotanud töökeskkonnas olevate ohutegurite tõttu, peavad oma õigusi kaitsma kas kohtus või vahendite puudumisel jääma ilma nii tervisekao hüvitistest kui ka lisakulutuste kompensatsioonist.

Eestis hüvitatakse riiklikust sotsiaalkindlustuse süsteemist ravi- ja ravimikulud, makstakse haigushüvitist, töövõimetoetust ja toitjakaotuspensionit, tagatakse tööturu- ning rehabilitatsiooniteenuseid.

Tööõnnetuste ja kutsehaigustega tekivad lisaks sellised kulud, mida riiklik süsteem ei kata, näiteks vajaduste suurenemistest tekkinud kulud, töövõime vähenemine ja sellest tingitud edasiste majanduslike võimaluste halvenemine, samuti mittevaraline kahju näiteks valu ja kannatuste eest. Ravikindlustusseaduse § 26 kohaselt on Tervisekassa poolt makstud haigus hüvitise tagasinõudeõigus, juhul kui kahju tekitaja on tuvastatud.

Riigi ressursside kokkuhoid oleks sotsiaalmaksu alt välja viia tööõn-

Foto: Shutterstock

netuste ja kutsehaigustega seonduv kulu. Paljudes riikides on juba loodud eraldi tööõnnetuskindlustus, mida rahastavad tööandjad. EKHL leiab, et kindlustusmakset peaks maksma nii tööandjad kui ka töötajad kindlustamaks ennast tööõnnetuste ja kutsehaigustega seonduvate kahjunõuete vastu ning kindlustusjuhtumi saadud hüvitatakse tekkinud kahju kindlustusest. See muutus vähendaks üldise sotsiaalsüsteemi kulusid.

Mis on tööõnnetus?

Tööõnnetus on töötaja tervisekahjustus või surm, mis toimus tööandja antud tööülesannet täites või muul tema loal tehtaval töö, tööaja hulka arvataval vaheajal või tööandja huvides tegutsemise ajal. Tööõnnetuse peamiseks tunnuseks on, et tervisekahjustus toimub töö käigus.

Mis on tööst põhjustatud haigestumise ja kutsehaigestumise vahe?

Peamine vahe seisneb selles, et tööst põhjustatud haigestumisest võib õige ravi ja ohutegurite kõrvaldamise korral inimene paraneda. Kutsehaigestumise korral on aga tegemist süvenenud

haigestumusega ja ravi abil saab hoida haiguse kulgu kontrolli all, kuid üldjuhul on täielik paranemine vähetõenäoline

Kutsehaiguste loetelus (vastu võetud 09.05.2005 nr 66) on ligi 60 diagnoosi ja 70 ohutegurit, mis põhjustavad kutsehaigusi, kuid valdavalt on diagnoositud ainult luu- ning lihaskonna haigused ülekoormushaigusena. Jääb mulje, et kutsehaiguste loetelus välja toodud töökeskkonna riskid on hindamata.

Miks ei diagnoosita kutsevähki, kui gi on olemas hinnangud, et aastas on u 776 kutsevähki haigestumist?

Psühhosotsiaalsed ohutegurid on kutsehaiguste loetelus, kuid seni pole suudetud diagnoosida ühtegi kutsehaigust psühhosotsiaalsetest ohuteguritest tingituna. Väide, et pole võimalik haigestumist seostada töökeskkonnaga, ei ole tõene. Töötervishoiuarst peaks oskama tervisekahjustusi seostada töötingimuste ja töö laadiga (öötöö, pikad vahetused, üksi töötamine, töökius, konfliktid kollektiivis jne).

Tegelikult puudub riigil adekvaatne ülevaade tööõnnetuste ja kutsehaiguste täpsest arvust, sest Eestis on tööõnnetused alaregistreeritud ning kutsehaigused aladiagnoositud.

Näiteks 2023. aastal registreeriti Eestis 3296 tööõnnetust, millest 10 lõppesid töötaja surmaga. Kutsehaigusi diagnoositi 13 ja tööst põhjustatud haigestumisi 38. Tööinspeksiooni 1. oktoobri 2024 seisuga on juba registreeritud 2399 tööõnnetust, mida on üle 90 rohkem võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Surmaga lõppenud tööõnnetusi on 8.

Rohkem infot töökeskkonna ohuteguritest põhjustatud tervisekahjustuse saanud isikute õigustest ja kohustustest leiate Kutsehaigete Liidu kodulehelt:
www.kutsehaiged.ee

Eesti Kutsehaigete Liit
Rahu 8, 50112 Tartu
(Tartu Püüetega Inimeste Koda)
Tel +372 518 0837
E-post: kutsehaiged@gmail.com